

Giorgi Kekelidze (Gruzie)

Narozen 1984, básník, esejista a zakladatel první gruzínské digitální knihovny *lib.ge*. Od března 2012 působí ve funkci generálního ředitele Národní gruzínské parlamentní knihovny. Narodil se v Ozurgeti a vystudoval humanitní vědy na katedře filologie Státní univerzity v Tbilisi. Mezi lety 2006–2008 vyučoval gruzínský jazyk a literaturu v nápravném zařízení v Rustavi, od roku 2009 připravuje literárněkritická pásma na různých rozhlasových stanicích. Píše sloupky pro časopis *Tabula*, na Otevřené univerzitě v Tbilisi učí klasickou literaturu a na televizním kanálu Achali Archi moderuje od roku 2012 literární pořad Interpretace. Jeho básnická tvorba je hymnou humanismu a vnímání, zatímco v prozaických *Gurijských denících*, originálním díle na pomezí životopisu a fikce, popisuje jednoduchý a šťastný život lidí ze své domoviny – gruzínského kraje Gurie.

z knihy *Gurijské deníky* přeložil Miroslav Tomek

Kniha první

Paradoxní prolog a nejenom

Jak říká jeden můj přítel, svět se dělí na dvě části: na Gurijce a na všechny ostatní.

„Avšak Gurie nepřínáležejí Egrosovi, ale Kartlosovi.“¹

Proto je Gurie krajem paradoxů. Ale o tom později.

Gurie je opravdu krásná. A neslýchaně chudá.

Možná proto, že je „nejlepší“ pokusnou laboratoří pro neúspěšné experimenty: ať už je to Izabella (známější jako Oděsa)², bobkový list dafna, tungovníky³, hrušková marmeláda prangula, vojenské městečko ve vesnici Meria, laboratoře v Šekvetili a tisíc započatých, ale nedodělaných věcí.

Proto Gurijce často viní, že jsou národem ukvapených rozhodnutí a činů, který se až příliš snadno nechává zlákat všemožnými novinkami. A lidé mají pravdu. Gurijci sami si stěžují, že jim, národu nadaném tolika talenty, závidí sama prozřetelnost. To je důvod, proč nikdy nemají štěstí. A i oni mají pravdu.

Gurijci práci milují: před mýma očima venkovan, kterému bylo přes osmdesát, na smrtelném loži bezděčně mával rukou, jako by rozhazoval hlínu. Ale o tom venkovanovi také později.

Jak už jsem řekl, Gurie je neslýchaně chudá. Ale její hory a údolí si nespletete s žádnými jinými. Poznám je podle aromatu, protože jsem žil tam i tam. Hory mají vůni rozpálených, zakouřených, starodávných zdí a kozího hnoje, a údolí vůni trochu nahnílených mandarinek, jednou pálené kořalky a školních lavic.

Přátelé, v Gruzii najdete i mlhy Bachmaro⁴, i magnetické pisky Ureky, i vinnou révu Bachvi, i citrusové plantáže Šroma (přesně na takovou větu byste narazili v osmdesátých letech v takzvaných „propagačních albech“ pojmenovaných třeba Země zeleného zlata).

Tak tedy Gurie je i bohatá.

Mimochodem, bez ohledu na Krimančuli⁵, v Gurii raději pláčou a oplakávají. Ve zdejších pohřebních obřadech skutečně je jakási přitažlivá přehnanost karnevalu. Doprovázel jsem plačky z pohřbu v jedné vesnici na pohřeb v druhé vesnici a pozoroval jsem zvláštní přerody těch žen: okamžitý přechod od popisu receptu sacebeli⁶ k nářku. Nejpodivnější je to, že oba dva ty stavy (povídání o sacebeli a pláč na pohřbu) byly – pro mě osobně – neuvěřitelně přirozené. Právě v tom je paradoxnost Gurijců.

Gurijci jsou upřímní i tehdy, když vás obětavě nutí pít a jíst. Až tak, že vám můžou položit nůž na krk. Takže ať už pospícháte, jak chcete, budete muset dál pokračovat v hostině. Dokonce i když si přitom na hosty, kteří odešli před vámi, stěžují, že přebrali a zůstali trochu moc dlouho (ale přitom se dodržuje jednotu času, místa a děje).

Upřímní jsou i když proklínají Ševardnadzeho, „po kterém zůstala spálená země“, i když se pyšní jeho „gurijským původem“. A tak dál.

„Jak se máš? Kdy jsi přijel? Kdy jedeš?“ Těch několik otázek se od Gurijců sype jedna za druhou. A jaký je jejich skrytý smysl? Zatím se mi ho nechce odhalovat.

V Gurii žijí srdeční lidé.

Gurijci (jako asi všichni Gruzínci) nemají rádi moře, nebo přesněji se nikdy nedívají na moře tak, jako se na něj dívají obyvatelé jakékoliv jiné přímořské země. Od moře je odrazuje jakýsi podvědomý strach.

Gurijec – jezdec (vzpomeňme si na americkou Odysseu⁷), je přirozenější slovní spojení než Gurijec – námořník. V létě se lidé z vesnic, které leží od moře jen nějaké tři kilometry, jdou koupat se stejnou nábožnou úctou, jako řekněme návštěvníci, kteří přijeli odněkud z vnitrozemské Kachetie. A fráze „jít k moři“, znamená pro obyvatele těchto dvou gruzínských regionů totéž.

Dobře si pamatuji, s jakou lítostí rozřezávali a předělávali na takzvaná turecká kamna dieselové zásobníky (nebo nádrže na naftu, chcete-li), které stávaly skoro na každém dvoře. Vypadalo to, jako by se loučili s drahým člověkem. Nebo s jakou odevzdaností – po neúspěšných pokusech zasadit kiwi – sázeli ořechy tam, kde dřív byly čajové plantáže

a pak pole.

V Gurii dokonce i v Boha věří po svém: Gurijci se křížují tak rychle, že ani sám Všemohoucí si toho nestihne všimnout.

Pokud z rozhovoru Gurijců porozumíte (pochytíte, pochopíte) alespoň několika slovům, vězte, že máte štěstí. Ve starém klubu vesnice Lichauri se konala jedna z prvních diskoték v Gruzii.

Mnoho Gurijců má psací stoly pokryté americkou vlajkou.

Ve vesnici Natanebi stála do rusko-gruzínské války na náměstí před nádražím velká Stalinova socha.

Gurijci rádi jedí čerstvý sýr.

A rádi pomrkávají.

Gurie je útočiště života. A to bezpochyby znamená „Co děláš v Gurii, pokud se nechystáš umírat?“⁸ Tak začneme.
(...)

Epilog

V dětství jsem se bál čarodějnic a všelijakých bytostí s ocasem. Pamatuji si, že děda mě schválně posílal do nejtmařejších koutů dvora, abych svůj strach přemohl. Když mi otec dovyprávěl pohádku, ujišťoval mě, že duchové nejsou, a nutil mě, abych nakoukl pod postel, kde podle mne číhali ukrytí vlkodlaci. Ve skutečnosti tam ležely trepy.

Jediný posvátný příběh, který si do teď dobře pamatuji, je zobrazení těl, co se objevovala na dřevěném stropě našeho domu po dešti. Máma se po nocích modlila a já ve světle její lampy vždy viděl nějaké obrazy a vymýšlel si příběhy. Vzpomínám na ně pokaždé, když se vrátím domů a ze zvyku si prohlížím starý strop. Celkově jsem dost pověřivý člověk. S nějakými strachy jsem se pravda dokázal rozloučit, s jinými však ne.

Tak jsem si třeba vzpomněl na takový případ. To mi bylo tak pět-šest let. V mé vesnici Surebi jsme s bratrancem Helem v ohni tavili olovo a ve formě, vyryté do země, jsme z něj odlévali vojáčky – dělali jsme si hračky. A v tu chvíli jsme uviděli, že přímo před námi, na hoře, se pohybuje světlo. Hela řekl, že to na zemi spadl kousek hvězdy. Absolutně obyčejnou příhodu jsem si zapamatoval jako výraznou filmovou scénu. Denně na ni vzpomínám a přemýšlím, co to bylo za světlo: úlomek nebeského tělesa, nebo člověk se svítilnou, který hledal krávu, co zabloudila v lese. Je to nejspíš nejdůležitější otázka mého života.

- 1/ „Avšak Gurie nepřínáležejí Egrovi, ale Kartlovi.“ Citát pochází z díla gruzínského historika a geografa Vachušti Bagrationi, který vysvětluje původ Gurijců. Podle dávných vyprávění měly všechny národy Kavkazu společného předka Targamose, mezi jehož osmi syny byli i Egros a Kartlos, praotcové současných Mingrelů a Gurijců.
- 2/ Izabella je odrůda vinné révy, jejíž sazenice do Gruzie přivezli přes Oděsu, proto se jí lidově říká Oděsa.
- 3/ Tungovník je subtropický strom, jehož plody se podobají citrusovým a využívají se k získávání vysoce kvalitních technických olejů a také k výrobě barev.
- 4/ Bachmaro jsou klimatické lázně v gurijských horách. Ureky je přímořské letovisko v Gurii. Bachvi a Šroma jsou známé gurijské vesnice.
- 5/ Krimančuli – unikátní druh gruzínského mnohohlasého zpěvu, rozšířený v Gurii.
- 6/ Sacebeli je originální gruzínská omáčka.
- 7/ Tím se myslí gruzínští jezdci z Gurie, kteří na začátku 20. století odjeli do Spojených států amerických, kde vystupovali v divadelních show o „divokém Západě“.
- 8/ „Co děláš v Gurii, pokud se nechystáš umírat?“ Slova lidové písně.